

Συγκριτική Ανάλυση Ευρωπαϊκών
πολιτικών συστημάτων/
Συγκριτική Ανάλυση Διοικητικών
Συστημάτων

Χ. Κουταλάκης

pspa.uoa.gr/~koutalakis

Εκλογές και ψηφοφόροι

- Εύρος των εκλογικών διαδικασιών
- Εύρος δικαιώματος ψήφου
- Εκλογικά συστήματα,
- Εκλογική συμπεριφορά
- Δημοψηφίσματα

Εύρος και δικαίωμα ψήφου

- Αριθμός και είδος θέσεων που στελεχώνονται από αιρετούς (ευθεία νομιμοποίηση)
- Π.χ. ΗΠΑ (500.000) και ΗΒ
  - Όσο μεγαλύτερος τόσο πιο δημοκρατικό είναι το πολιτικό σύστημα
  - Με πιο κριτήριο μπορούμε να σταθμίσουμε αυτή τη σύγκριση?

Είδη εκλογικών συστημάτων

Δύο βασικές επιδράσεις:

A) μηχανιστική

B) ψυχολογική

Σχέση με κοινωνικές διαιρέσεις –
πλουραλισμό

Σύγκλιση προς το δικομματισμό

Εκλογική συμπεριφορά

- Ταύτιση με
  - Κόμμα,
  - ιδεολογία,
  - ηγεσία
  - Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά
  - Εθνότητα
  - θρησκεία

Το κριτήριο της προσέλευσης

- Υποχρεωτικότητα ψήφου (υπέρ ή κατά)
- Αναλογικότητα στην εκπροσώπηση
- Πρόβλεψη για επιστολική ψήφο
- Χρόνος διεξαγωγής εκλογών

Το δικαίωμα ψήφου

- Δικαίωμα ψήφου γυναικών (1945), δικαίωμα ψήφου αλλοδαπών μόνιμων κατοίκων

Είδη εκλογικών συστημάτων

**A. Πλειοψηφικό σχετικής πλειοψηφίας
(first past the post)**

ΗΒ, ΗΠΑ, Καναδάς, Ινδία, Μπαγγλαντές

**Πριμοδοτεί το πρώτο κόμμα (1 ψήφος διαφορά) –
οδηγεί σε μονοκομματικές κυβερνήσεις**

**Δεν υπάρχει εγγύηση ότι το κόμμα που παίρνει
περισσότερους ψήφους εξασφαλίζει πλειοψηφία
στη βουλή (το πρόβλημα της διασποράς)**

**Πχ. 1974 (Οι συντηρητικοί της Αγγλίας είχαν πάνω
από 200.000 ψήφους από τους Εργατικούς)**

Είδη εκλογικών συστημάτων

B. Πλειοψηφικό απόλυτης πλειοψηφίας

**Ιεράρχηση σειράς προτιμήσεων από
κάθε υποψηφίου μέχρι να επιτύχουν
απόλυτη πλειοψηφία**

Αναλογικά συστήματα

- Στηρίζονται στην αρχή ότι πρέπει να εκπροσωπούνται τα κόμματα και όχι οι περιφέρειες (ευθέως).

Μορφές ενισχυμένης αναλογικής

- με μέθοδο λίστας

- κλειστές – Ισπανία, Πορτογαλία

- ανοικτές (Ελλάδα, Ελβετία)

Εκλογικές περιφέρειες (όσο μεγαλύτερες τόσο μεγαλύτερη και η αναλογικότητα).

Εκλογικό όριο (Γερμανία 6%, Τουρκία 10%,- εκτός αν έρχονται πρώτα σε 3 εκλογικές περιφέρειες).

Είδη εκλογικών συστημάτων

ΣΤ. Αναλογικά μικτών εκλογικών περιφερειών

Όπως στο προηγούμενο παράδειγμα μόνο που οι 2 μορφές εκλογής συνδυάζονται για να είναι αναλογικά.

Οι βουλευτές προέρχονται από τους νικητές στις εκλογικές περιφέρειες και ο αριθμός τους συμπληρώνεται με αναλογικό τρόπο από λίστα (π.χ. Γερμανία, Ιταλία).

Ανάδειξη Προέδρων

- Η αναλογική προσέγγιση δεν είναι εφαρμόσιμη
- Επιλογή μεταξύ σχετικής και απόλυτης πλειοψηφίας (με δύο γύρους , π.χ. Γαλλία
- Άμεση και έμμεση εκλογή (π.χ. ΗΠΑ από κολλέγιο εκλεκτόρων)
- Με όριο προσέλευσης ή όχι

Δημοψήφισμα

- Με πρωτοβουλία εκλογέων ή με πρωτοβουλία της βουλής ή της κυβέρνησης
- Δεσμευτικά ή γνωμοδοτικά
- Για ανάκληση αξιωματούχων (π.χ. ΗΠΑ 25% των ψήφων που έλαβε)
- Για νομοθετική πρόταση
- Ακυρωτικά νόμου (Ιταλία 500.000 πολίτες ή πέντε περιφερειακά συμβούλια)

Τα πολιτικά κόμματα

- Σχέση με εκλογικό σύστημα
- ΡΟΛΟΣ (σχέση κράτους και πολίτη)
  - Διακυβέρνηση
  - Πολιτική στελέχωση
  - Συσσωμάτωση συμφερόντων

Κάθε πολιτική ομάδα που συμμετέχει στις εκλογές με στόχο την κυβερνητική εξουσία

Εσωτερική Οργάνωση

- Κατανομή εξουσίας στο εσωτερικό τους, τρόπος ανάδειξης ηγεσίας και σχέσεις μεταξύ μελών και αντιπροσώπων
- Τρεις τύποι:
  - Κόμματα ελιτ (190ς αιώνας) ή προσωποπαγή
  - Κόμματα μαζών (διάχυση μοντέλου σε όλο το κομματικό σύστημα)
  - Πολυσυλλεκτικά κόμματα (στο όνομα του εθνικού συμφέροντος – CDU)

Εσωτερική Οργάνωση και Εξουσία

- Πολυκεντρικά ή συγκεντρωτικά
(σιδηρούς νόμος του Michels – κάθε οργανισμός σημαίνει ολιγαρχία)

Το κομματικό σύστημα

- Σχέσεις μεταξύ των κομμάτων
  - Δομές ανταγωνισμού και συνεργασίας

Σύστημα του κυριάρχου κόμματος

Σουηδία (σοσιαλοδημοκράτες – ΣΑΠ από το 1917)

Δικομματικό (ΗΒ , ΗΠΑ από 1860)

Πολλυκομματικό (Βέλγιο, Ολλανδία, Ιταλία)

Ιταλία

- Μέχρι το 1992 υπερκυρίαρχο ήταν το χριστιανοδημοκρατικό κόμμα . Ήταν ο βασικό εταίρο και των 47 κυβερνητικών σχηματισμών από το 1947.
  - Πολυσυλλεκτικό πελατειακό κόμμα ανάχωμα στον κομμουνισμό

Ιταλία

- Βουλή αντιπροσώπων με 630 μέλη
- Γερουσία με 315
- Εκλογικό σύστημα μικτό $\frac{3}{4}$ με σχετική πλειοψηφία, $\frac{1}{4}$ με αναλογικό σύστημα και στις 2 βουλές

Ιταλία

- 1992-1994 διάλυση κομματικού συστήματος
  - Ανάδειξη PDS
  - ΕΕ ενιαία αγορά
  - Δύο μεγάλες συμμαχίες
Κεντροαριστερά και Πόλος Ελευθερίας